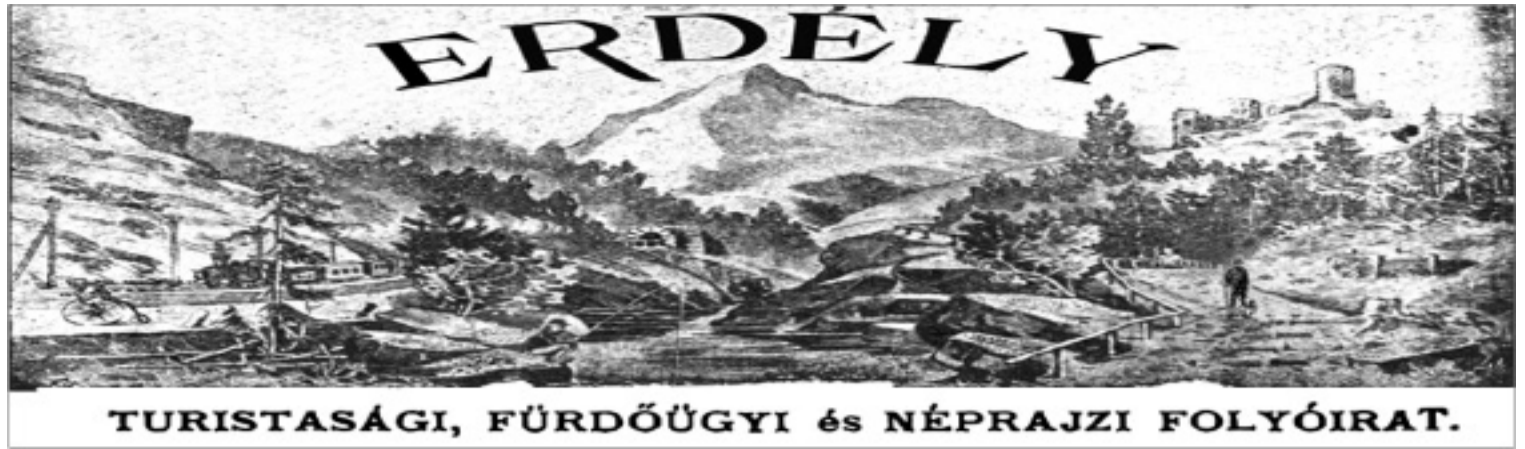

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 120. szám
2018/10.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Főmunkatárs:
Pál Gyöngyi**Őszi színek az Erdélyi-szigethegységben**

A leglátványosabb őszi hónap az október, a tarka, színes őszi levelek, a sokszínű erdők látványa mindig felejthetetlen élmény nyújt egy szép, napfényes őszi napon. Október első vasárnapján a Havasrekettyei-vízesés környékére indulunk reggel korán mikrobusszal, a kirándulást Vlád Pál és Kosztin Erika szervezte.

PÁL GYÖNGYI

Nyugati irányban hagyjuk el Kolozsvárt, Kiskapusnál letérünk a nagyváradi útról Egerbegy (Agârbiciu) felé, majd Bánffydongón (Dângău Mare) és Roskán (Râșca) keresztül Jósikafalvára (Beliș) érkezőnk. Az 1970-ben létrehozott jósikafalvi (bélesi) tó (Fântânele víztározó) a Szigethegység legnagyobb tava, mely 1100 méteres tengerszint feletti magasságon fekszik, fenyőerdőkkel borított hegyek között. Hossza 13 km, mélysége pedig helyenként a 70 m-t is meghaladja.

A víztározó helyén egykor egy település, Jósikafalva (Beliș) házai álltak. A víztározó építése során a falu lakóit kilakoltatták, a házakat a dombra költöztették, majd a települést és a környező tanyákat elárasztották a Meleg-Szamos felduzzasztott vizével. Nyaranta, amikor a víz szintje alacsony, láthatóak az 1913-ban épült római katolikus templom romjai. A 17 méter magas, kétemeletes torony, és a 7-8 méter magas oldalfalak a víz alatt jó állapotban maradtak fenn. A régi Jósikafalva község mintegy 3 km-rel távolabb volt, mint ahol ma található.

Egy fél órára megállunk Jósikafalván, épp vásár van, mi is körülnézünk, majd Balktelep (Bălcești) és Kerekhegy (Dealul Botii) felé indulunk tovább. A régi szekérút aszfaltozott, az út

keskeny, sok kanyarral, de nagyon jó állapotban van és nem forgalmas. A 15 km-es útszakasz a jósikafalvi tótól északra halad dombtetőkön, erdőkön, tisztásokon keresztül, csodálatos a kilátás a tóra és a hegyekre. Megállunk fotózni és megcsodálni a festői tájat. Télen a hágót hó borítja, jeges, csúszós időben nem járható.

Nemsokára megérkezünk a Meregyő (Mărgău) községhez tartozó Havasrekettye (Răchitea) településre. Itt letérünk a vízesés felé, tábla mutatja a letérőt. Az út enyhén emelkedik a Stanciu-patak jobb partján, elhagyja az utolsó házakat, elhalad a Stanciu-tisztás mellett és hat kilométerre az indulástól megérkezik a Havasrekettyei-vízeséshez (Cascada Răchitea vagy még Văluș Mireseinek is nevezik).

A vízesés kerítéssel körbezárt területen található, ahol kis esőbeálló faház is van. Látványa valóban lenyűgöző, a környék egyik legszebb látványossága, hozamában az Erdélyi-szigethegység legnagyobb vízesése, rengetegen keresik fel nap mint nap. Minden évszakban látogatható. Télen főleg a jégmászók számára közkedvelt célpont, mivel a megfagyott víz a vízesés melletti sziklafalon kiváló pályaként szolgál számukra a minden év februárjában itt szervezett jégmászó versenyen.

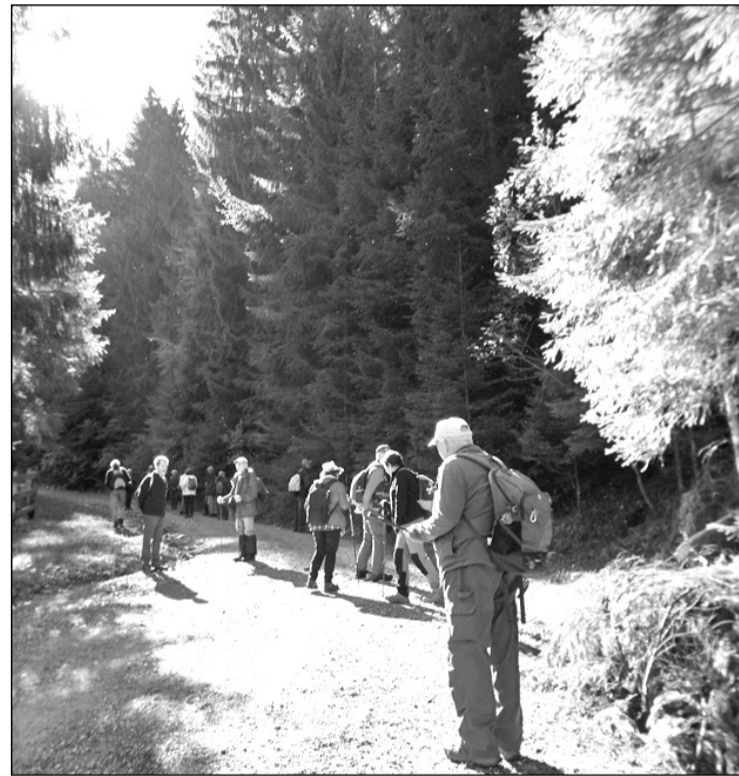
A vízeséshez legenda is fűződik, miszerint egy menyasszony leesett a meredek sziklákról és szörnnyehalt, ellenben a fátyla fennakadt a sziklákön. A násznép ott megsiratta őt, és könnyükből keletkezett a vízesés. Czárán Gyula, a Bihari-hegyek turistaapostola egy évsz-

fontosabb mindkét tényező, — úgy a víz bősége, mint a zuhatag magassága közreműködik, hogy a benyomást megkapóbbá tegye. Ehhez járul még kedvező fekvése is: könnyen hozzáférhető, nincs távol a világ járásától, a nagy közlekedési vonaloktól; Bánffy-Hunyadról s vidékéről,

nen, felülről is le lehet tekinteni a lezúduló vízre, de csak óvatosan, mert veszélyes, sajnos történt ott halálos baleset is. Az úton továbbhaladva egymásfél óra alatt a Fehér-kövegig (1557 m) lehet eljutni, illetve újabb másfél óra alatt a Vlegyászára vagy a Vlegyásza menedékházhoz érhetünk (Vigyázó-csúcs körútja). Szép kilátópont a vízesés körül a Sasbérc (Lespezi) kopasz sziklacsúcsa, szemközt a Sikó-torony, ott található a „Felső menedékház” sziklaalagutacska (Czárán Gyula: *Próba körút*). Ezeket a helyeket már bejártuk más túrákon, most csak a vízesést tekintjük meg. Mostani utunk célja az Égett-völgy (Valea Arsă), ahol még nem jártunk.

A panziókkal szemben, a Stanciu-patak jobb oldalán indul egy erdésztűt a patakkal párhuzamosan, eleinte meredekebben, nagy kanyarokat leírva, majd egyenesen követi a patakot felfelé a völgyön a Piatra Arsă nevű szikla irányába. A patakmederben több helyen kisebb vízesések alakultak ki a kövek és szikladarabok között. Az októberi napsütésben a lombhullató fák levelei ezer színben tündökölnék, köztük kilátásnak a fenyőfák örökzöld lombjai. Több helyen vöröses vagy fekete sziklafalak bukkannak elő, az úton is sok a színes kötörmelék, talán innen az Égett-völgy elnevezés.

Délután 16 órakor indulunk mikrobusszunkkal a panzióktól Havasrekettyére, majd onnan Mergelyön, Gyerómonostoron és Magyarnagykapuson keresztül Kolozsvárra egy kellemes, szép őszi nap emlékével.

A vízeséstől a Fehér-kövegig vagy a Vlegyászáig is eljuthatunk

A SZERZŐ FELVÉTELE

zaddal ezelőtt páratlanok minősítette mind magassága, mind hozama szerint: „A vízesés méltán vívott ki szép nevet s élvez nagy népszerűséget a turistavilágban; egyike azoknak, melyekben a vízesések szépségére s imponáló hatására nézve leg-

Kolozsvárról, sőt még Nagyváradról is egy nap alatt jól megjárható; és így érthető, hogy százan meg százan keresik azt fel évenként.”

A vízesés alsó szakaszának megtekintése után fel lehet menni tovább a szerpenti-

Restitutio

■ Rovatunkban írásokat „szolgáltatunk vissza” az olvasóknak. Általában olyan írásokat, melyek az egykori Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE) hajdani hírlapíróinak vagy a turistatársadalom más nagyjainak tollából születtek. De olyan hangulatos, fiatalok-idősek által ma is szívesen olvasott, egyesületünkhöz kapcsolódó írásokat is, amelyeknek az EKE egykori lapja, az *Erdély* hasábjain lett volna helyük.

■ A rekceli (havasrekettyei) vízeséshez kötődő korabeli kirándulások után kutakodva bukkantunk Szádeczky Gyula egyetemi tanár, volt EKE-elnök írására, földtani kirándulásairól. Abban többek közt a Vlegyásza és a vízesés közötti vidéket tárgyalja. Ír Fazsetről is, amely közvetlenül a Vlegyásza csúcsa (szűk másfél óra

járással), azaz pontosabban Czárán Gyula „Vlegyásza Szfinx” sziklacsoportja alatt helyezkedik el. Előadás formájában az Erdélyi Múzeum-Egyesület Természettudományi szakosztályának 1902. június 9-én tartott ülésén hangzott el, majd 1903-ban a szakosztály értesítője 28. évfolyamának 1-2. füzetében jelent meg. Közli **Tóthpál Tamás**.

A Vlegyásza-Biharhegységbe tett földtani kirándulásaimról.**Dr. Szádeczky Gyula.**

Hazánknak ez a nagyon érdekes hegytömege magához vonzott már akkor, a midőn először tettem geológiai megfigyeléseket Erdélyben. A kisebb-bécsi dacit-kőbányák zárványai vonták magukra legelőször figyelmeztet, melyeknek keresése közben gránát szemeket is találtam a dacitban.

1896-ban elfoglalván tanszéket a kolozsvári egyetemen, Erdély egyéb nevezetességei anyyira igénybe vettek, hogy csak

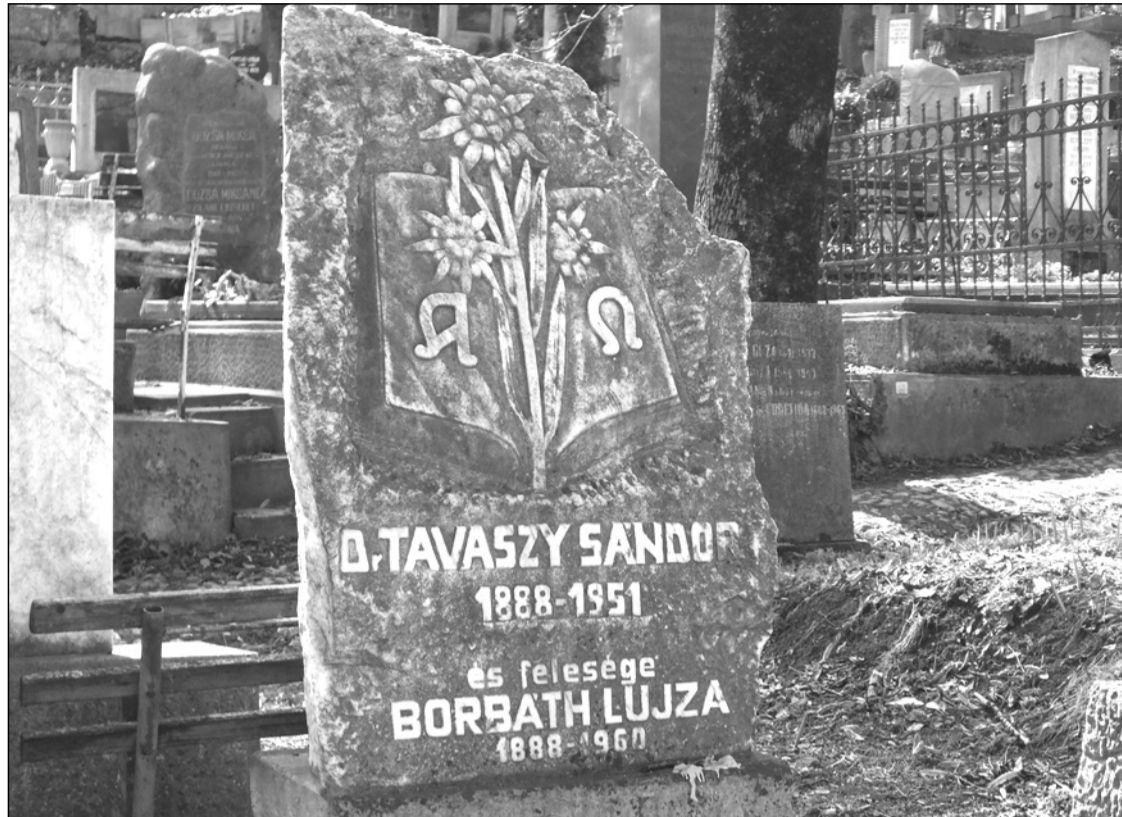
kiseb kirándulásokat tehettem – részben hallgatóim társaságában – a Vlegyásza északi részébe. Ezek a kirándulások annak a megismerésére vezettek, hogy a Vlegyásza nem olyan, majdnem kizárólag dacitból felépült hegység, a minőnek a részletes geológiai felvételek feltűntették, hogy a Draganvölgy északi részében, a Kecskés fogadó mellett lévő nagy szikla nem diaskori üledékes kőzet, a minek Primics földtételesen vette, hanem vulkáni kőzet, igazi rhyolith, hogy andesites és egyéb sajtáságos

érintkezési kőzetek is vannak itt a daciton és az üledékes kőzeteken kívül. Ezekről a meglepő eredményektől ösztönözve, 1901. év nyarán több nagyobb kirándulást tettem a Vlegyászába s a vele szoros kapcsolatban lévő Biharhegységbe és a helyszínen, valamint a laboratóriumban végzett vizsgálataim összszérvé eredménye az lett, hogy [...] miután erről a 48 km. hosszú és legnagyobb szélességében 24,7 km. széles területről ez idő szerint részletes geológiai térképet nem adhatok, a további ki-

tatások megkönnyítése érdekében is szükségét érzem annak, hogy főbb kirándulásaimat az áttekinthetőség kedvéért egyes hosszabb vonalakba összefoglalva, a helyszínen nyert tapasztalatokkal együtt ismertessem. [...] Ezek közül a három első vonal hosszában, a negyedik pedig harántul, keresztül-kasul szeli az egészbevéve ovális, eruptívus területet. Rendkívül sok nehézséggel van ebben a vad hegytömegekben, különösen ennek déli részén a kutatás összekötve, éppen ezért hálás szívvel emléke-

zem meg itt Wenzel Miksa uradalmi főerdészről, a ki kirándulásaim előtt jó tanácscsal ellátott és Bumbár főerdővédőről, a ki első kirándulásom alkalmával gyakorlatilag megmutatta, hogy milyen módon szoktak itt az elhálás nehézségeivel megküzdni. Felejthetlenek úti emlékeim között azok a kirándulások, a melyeket Biharfüredről kedves barátom, Czárán Gyula társaságában tettem, a ki nagy tájékozottságával és érdeklődésével jelentékenyen elősegítette kutatásaimat. [...]

Házsongárdi sétatervek

LÓRINCZI ISTVÁN

Tavaszy Sándor református teológus, filozófus, az EKE egykori elnökének (1937–1940) sirja

Rendszeres házsongárdi sétákat tervez a kolozsvári EKE, havonta egyet.

KOVÁCS D. ZSUZSA

Az idei Kolozsvári Magyar Napok alkalmával először szervezett a kolozsvári EKE temetői sétát a Házsongárdban nyugvó EKE-személyiségek sírjához. A két alkalommal megejtett sétán több mint hatvan résztvevő volt, nagyrészt kolozsváriak, de érkeztek Nagyváradról, Székelykeresztúrról, sőt határon túlról is, Budapest-

ról, Debrecenből, Pozsonyból. Ezúttal is bebizonyosodott, hogy a Házsongárdi temető neve ma már fogalom nemcsak Kolozsváron, hanem mindenütt, ahol magyarok élnek, ahogy Gaal György írja a temetőt bemutató nagyszerű könyvében, a *Tört könyvön és porladó keresztben* bevezetőjében.

A sírok közt sétálva fogalmazódott meg bennünk, hogy jó lenne rendszeressé tenni a házsongárdi sétákat. Ezt szeretnénk elkezdeni a következő hónapban, november 12-én, hétfőn, és ha lesznek érdeklődők, akkor rendszeresen, lehetőség sze-

rint minden hónap második hétfőjén közösen folytatnánk erdélyi panteonunk módszeres megismerését. Olyan interaktív temetőlátogatásra gondolok, ahol a szervezők, Lőrinczi István és Kovács D. Zsuzsa mellett a résztvevők is „készülhetnek” Gaal György fent említett könyvéből, kiegészítésként egymás ismereteit, bizonyára mindannyiunknak hasznára válik. Első alkalommal a lutheránus temető alsó részét járjuk be. Aki kedvet kapott a házsongárdi sétához, azzal találkozzunk november 12-én 14 óra körül a temető bejáratánál.

Hírek

ÚJ: IDEIGLENES EKE-IRODA NYÍLT

■ Ideiglenes ügyfélszolgálati irodát nyitott az EKE – Kolozsvár 1891. Az iroda címe: 21 Decembrie 1989 sugárút (volt Külmagyar u.) 116. sz. (az udvaron, a bal oldali épületben), nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig 10–14 óra között. A közeljövőben változások történhetnek az iroda nyitvatartását illetően, kérünk mindenkit, figyelje a honlapot (ekekolozsvar.ro/index.php/rolunk).

HAMARABB LESZ A TANÁCSKOZÁSI ÉS VÁLASZTMÁNYI GYŰLÉS

■ A túravezetők testületének tanácskozási és a választmányi gyűlést a következő két hónapban egy-egy héttel az eredetileg meghirdetett dátumok előtt tartjuk: november 8-án, illetve december 6-án, a szokásos helyen és időpontban.

NOVEMBERTŐL HAMARABB JÖN AZ ERDÉLY!

■ Olvasóink megszokhatták, hogy minden hónap utolsó péntekén érkezik a *Szabadságban* a turistamelléklet, az *Erdély*. Novembertől kezdődően a lap hamarabb, a hónap közepe táján fog megjelenni. Az EKE-Kolozsvár 1891 így szeretné hatékonyabbá tenni a meghirdetett kirándulások, túrák szervezését, időben tájékoztat-

va az érdeklődőket arról, hogy a megjelenést követő hónapban milyen túrákra készülődhetnek. Így már körülbelül két héttel a következő hónap első kirándulása előtt elkezdhetik a tervezgetést a jelenlegi és jövőbeli turisták. A novemberi *Erdély* tervezett megjelenése: november 16., péntek.

HAZAJÁRÓ ERDÉLYBEN: RENDHAGYÓ FÖLDRAJZÓRA ÉS KÖZÖNSÉG TALÁLKOZÓ

■ Október 30-án, kedden rendhagyó földrajzórát tart a kolozsvári magyar tannyelvű líceumokban a *Duna Televízió* népszerű műsora, a *Hazajáró* stábjába, majd délután közönségtalálkozóra várják az érdeklődőket. Az országos EKE szervezésében először tart közönségtalálkozót Kolozsváron a turisztikai műsor stábjába október 30., kedden 18 órától a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György dísztermében. Előadók: Kenyeres Oszkár és Jakab Sándor. A nap folyamán a *Hazajáró* szerkesztői rendhagyó földrajzórát tartanak az alábbi kolozsvári iskolákban: 8 órától a Brassai Sámuel Elméleti Líceumban, 9.30 órától az Apáczai Csere János Elméleti Líceumban, 11 órától a Báthory István Elméleti Líceumban, 13 órától a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban. A *Hazajáró* hétről hétre bakan-

csot húz és nekiindul, hogy keresztül-kasul bebarangolja a Kárpát-medence varázslatos tájait, és megismerje hazánk természeti és kulturális értékeit, történelmi emlékeit és az ott élő emberek mindennapjait.

MEGJELENT AZ ERDÉLYI GYOPÁR IDEI 5. SZÁMA

■ Az Erdélyi Kárpát-Egyesület megújulásának helyszíne volt Feketehalmon az EKE vándortábora, amelyről részletes beszámolót olvashatnak az *Erdélyi Gyopár* idei ötödik lapszámában. *Verespaták-utazás a múltba és a Detonáta bazaltcsodái, Barangolás az Erdélyi-szigethegyiségben, Hazajárás a Csindreltől a Bekecsig, Erődök és bölények Bodzavámon* – néhány cím, melyek mögött értékes tudnivalókat osztanak meg a folyóiratban közlő természetjárók. Megismerhetjük a Bulba-barlangot, bejárhatjuk a határvadászok útját, vagy épp a kicsi magyar világba pillanthatunk vissza. Az egyesület virtuális múzeuma a nyomtatott kiadványban is tudatja: létezik, és értékeit ingyen lehet megcsodálni vagy akár kiégszíteni, hisz a virtuális tér előnye éppen az, hogy terjeszthető, mindig van hely még egy régi fényképnek, egy relikviának, mely alátámasztja: 1891 óta sokat tett Erdélyért a turistaság. A kiadvány megtalálható bármely EKE-osztálynál.

Novemberi rendezvények

- **Október 27. (szombat):** Az őszi erdő színei: Szelicse–Havasbükke (Recea, 759 m)–Tótfalusi-erdő (Medve-gerinc)–Szászfenes (14 km). Találkozás 8.45 órakor az M16-os autóbussz román színház melletti megállójában. Szervező: Pál Gyöngyi.
- **Október 28. (vasárnap):** Ronki–Pociovalişte-szorosok túrája (15 km/700 m). Megközelítés kiskocsikkal. Találkozás 8 órakor a Flipnél. Szervező: Mezei Elemér. Érdeklődni telefonon ♦ Séta a Bükkben (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor ♦ Autóbusszos honismereti kirándulás Máramarosszigetre és Nagybányára. Szervező: Branea Róbert. Részletek az EKE honlapján és Facebook-oldalán.
- **Október 31. (szerda):** Gorbó-völgye (8 km), EKE-forrás (20 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervezők: Székely Lavotta és Fazakas Ferenc.
- **November 2. (péntek):** Megemlékezés az EKE halottairól. Találkozás 10 órakor a Házsongárdi temető bejáratánál. Szervező: Lőrinczi István és Kovács D. Zsuzsa.
- **November 4. (vasárnap):** Gerinctúra a Nagy-hegyre, Csucs környékén (23 km). Szervező: Szima Márton. Utazás mikrobusszal, előzetes jelentkezés szükséges. Részletek a kolozsvári EKE Facebook-oldalán, a túra eseményénél.
- **November 7. (szerda):** Séta a Péter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban (fizikum, földszint).
- **November 8. (csütörtök):** 18 órától választmányi gyűlés és túravezetői testület tanácskozása az Apáczai Csere János Elméleti Líceumban (9-es terem, földszint).
- **November 8–10. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7 órakor a vasútállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **November 9–11. (péntek–vasárnap):** Vári László emléktúra a Vlegyászára. Szervező: Szilágyi András. Bejelentkezni telefonon november 5-ig.
- **November 10. (szombat):** Kirándulás a Detonátára (7-8 km/szintkülönbség 430 m). Találkozás 7 órakor a Flipnél. Szervező: Kovács D. Zsuzsa. Előzetes bejelentkezés szükséges, részletek az EKE honlapján.
- **November 12. (hétfő):** Házsongárdi séta. Találkozás 14 órakor a temető bejáratánál. Szervezők: Lőrinczi István és Kovács D. Zsuzsa.
- **November 14. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **November 17. (szombat):** Szüreti bál (a Heltai étteremben). Érdeklődni a titkárságon.
- **November 18. (vasárnap):** Őszi séta a pusztatopai erdőben (20 km). Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon.
- **November 21. (szerda):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta. ♦ *Norvégia* – Lakatos Artur kutató ismeretterjesztő előadása a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban (fizikum, 18 órától).
- **November 22–24. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7 órakor a vasútállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **November 24. (szombat):** A szászfenesi Leányvár és a Gorbó-gerinc (15 km). Találkozás 8.40 órakor az M21-es autóbussz (9-es autóbussz) monostori megállójában. Szervező: Csorba Anna ♦ Séta a Bükkben (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Bagaméri Tibor.
- **November 25. (vasárnap):** Kirándulás Nagyenyed környékén borkóstolóval (10 km). Találkozás 8 órakor a Flipnél. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.
- **November 28. (szerda):** Rejtett-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta. További naprakész információk: www.ekekolozsvar.ro

Ügyfélszolgálat

■ **Pénztár, titkárság a székházban** (Kolozsvár, Fürdő/Cardinal Iuliu Hossu utca 20. sz., 13-as ajtó): hétfő 17–18, csütörtök 11–12 óra között, illetve a meghirdetett közgyűléseken és választmányi gyűléseken. ♦ **EKE-fotóklub:** kedden 17 órától. ♦ **Könyvtár:** hétfőn 17–18 óra között. Bejelentkezni telefonon.

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
Csorba Anna 0740-407652
Fazakas Ferenc 0752-640319
Kovács D. Zsuzsa 0747-070790
Kosztin Erika 0746-055926
Mezei Elemér 0724-892797
Lőrinczi István 0747-136310
Pál Gyöngyi 0742-373546
Székely Lavotta 0748-036290
Szilágyi András 0742-625130
Vlád Pál 0264-435866

Elnök: Szima Márton 0766-703575
Titkár: Branea Róbert 0723-400496
Pénztáros: Molnár Ildikó 0742-471280
Könyvtáros: Székely Lavotta

Rendezvényeire minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE – Kolozsvár 1891!